

vívője akkor, midőn „elhulltanak legjobbjaink a hosszú harc alatt.“ Báthory István iskolájának neveltje s az ő politikájának hagyományos átörökítője Boescai és Bethlen Gábor korára, kik aztán diadalra emeltek azt, miért ő vért s életet áldozott.

Ennek a nevezetes embernek életét, mely eddigelé megírva kevésbé volt, rajzolja Vass Miklós a bölcsőtől a sírig, nagy előszeretettel; gondosan gyűjtve össze a rá vonatkozó adatokat egykorú és későbbi történetírókból, okirat- és levéltárakból. Hősét és korát jól és szépen rajzolja, nem csap át túlzásba, nem eszményesít az igazság rovására s meglátja hőse hibáit is erényei mellett. Nem áradoz bőbeszédűen, tud tömören és jellemzetesen írni s nem másol szolgálilag még ott sem, a hol legújabb monografiák alapján dolgozik. Szóval beleélte magát a korba, ismeri annak irodalmát, kútfőit, s tud uralkodni az anyagon s írni vénával, szépen fejlesztí s fejtí meg feladatát.

Kisebb tévedései mindazonáltal vannak. Így pl. a 13 l. Kendy Istvánt végezteti ki Kendy Ferencz helyett 1594. Gyaluban; *Mihály* vajdát küldeti Zsigmonddal a rácokhoz követségre, félreértve Bethlen Farkast (13 l., 14. l.); *Szuhay* István h. *Szalay* István váci püspököt emleget Erdélybe küldött biztosul (18—19. l.); *Romániát* ír Oláhország h. (20. l.); Báthori Endre — szerinte — fivére Boldizsár halálakor menekült Lengyelországba (22. l.), pedig ott nevedett s élt Báthori István kora óta, stb. stb., de ezek nem lényegbe vágó tévedések s részben sajtó hibák. Munkája, mely történeti tudásunkat előbbre viszi, elismerést érdemel és szép reményekre jogosít, tekintve, hogy ez a fiatal író doctori értekezése volt. Sz. L.

Különfélék.

Megjegyzések »Brassai százéves pályafutásá«-hoz.

Veterán tudásunk *Köváry* László „Brassai százéves pályafutása,“ című harmadik közleményének egy-két pontjára szükségesnek látunk néhány megjegyzést, nehogy később, ha majd a részrehajlatlan történetírás keresi adatait, az író tekintélyétől vezéreltetve ezeket mind készpénznek vegye.

Felszólította-e Eötvös miniszter Brassait, hogy az egyetemnél *válaszszon tantárgyat*, nem tudjuk, lehet, érdekes volna a hagyatékból ezt a levelet közölni; de tény az, hogy Brassai a Pauler ministertől kiírt pályázatban részt vett s akkor *több tantárgyra* pályázott, a mi úgy Paulernek, mint utóbb a kinevezéseket eszközölő Trefortnak nem kis bajt okozott, nem könnyen állapodhatván meg abban, melyik tan-székre nevezék ki, a minek következtében az ő kineveztetése egy héttel később történt meg. Tény továbbá az is, hogy „mintha tantárgya (az elemi mennyiségtan) nem elégítette volna ki tanítási szenvedélyét“:

1874-ben a földrajzi tanszékre akarta magát áthelyeztetni, de ez nem sikerült.

Nem helyes az az állítás sem: „Kollegiá többnyire fiatalok, legtöbben tudori cím nélkül.“ Az egyetem legelső 40 tanára között nem volt doctor 12, még pedig nem a fiatalok, hanem épen a legidősebbek, mint Brassai, Berde, Finály, Imre, Ladányi, Martin stb. Szoros értelemben vett karbeli collegái közül doctor volt Abt, Entz, Fleischer, Kanitz, nem doctor kivülré Martin és Koch. A többi, hogy „a tanárok siettek a doctori címet megszerezni“ és a Brassai rigorosuma, izetlen mese, a melyet eddigelé nem is hallottunk.

Különben az összes honoris causa doctorok közül épen Brassai volt az, a ki 1875—6 óta kivétel nélkül minden hivatalos aláírás alkalmával, sőt magán íratokban is gyakran oda tette az őt joggal megillető dr.-t, s jól tudta, hogy a Felső hozzájárulásával valamely tud. egyetemtől megadott honoris causa doctor cím, a legszebb kitüntetés, a melyet tudományos testület adhat.

A történetek teljes félreértéséről tanuskodnak az 506. lap következő szavai: „Mindenké nagyságos úr lett, az egyetemen pedig csak a rektor. Később az egyetemi tanárok is nagyságos címet kaptak. Brassai, hogy a címzés elől kitérjen, s hogy senkit meg ne bántson, ez időtől mindenké per Nagysád traktált. Magának felvette a bácsi címet, s lett mindenké Brassai bácsi“, — a melyekkel egy régi, gyűlölettel teljes igazságtalan vádat újít fel.

Az egyetemek rectorait és időktől fogva a Magnificus cím illeti meg, még abból az időből, a mikor az fejedelmeket illető cím volt s az egyetem rectora fejedelmi jogokkal és kitüntetésekkel bírt. Ezt a címet lefordították „Nagyságos“-ra s ezzel az egyetemi rectori méltóságot némiképp leszállították. Az életben a „Nagyságos“ cím a VI. díjosztályba tartozókat illeti meg. A budapesti tudomány egyetem rendes tanárait ő Felsője 1872-ben, a *kolozsvári egyetem felállítására előtt*, tette a VI. díjosztályba. Az ujonnan felállított egyetem tanárai kezdetben a VII. díjosztályban voltak, míg végre 1873. február 1. 2686. sz. rendelettel a ministerium tudatta, hogy a kolozsvári tudom. egyetem rendes tanárai is a budapestiekkel egyenlően a VI. díjosztályba soroztattak.

Az az igazán meg nem érdemelt és indokolatlan gyűlölet, a melylyel Kolozsvárt az idegen egyetemi tanárokat fogadták, ráfogta, hogy az egyetem tanárait *címkórság* vezette, hogy maguknak a Nagyságos címet kieszközöljék; pedig ahivatalos íratokból meggyőződhetnénk, hogy két argumentum hozott fel: *a)* a két egyetem egyenlőségének szükségessége, *b)* a díjosztálylyal járó javadalmazás emelése. Brassai „Nagysád“ címmel nem az egyetem felállítására óta szólította az embereket, hanem a mint azt Hermann Ottó, Mátrai Ernő, Török Aurél stb. tanúsíthatják, már egy-két évvel az egyetem felállítására előtt; nem

is azért, hogy a czímeztes előtt kitérjen, a melyet elfogadott mindazoktól (collegáitól is), a kik nem szólították bácsinak.

A béka és óra historiája költött, elismerem; de azt is tudom, hogy gyermekkoromban hallottam épen Brassairól elbeszélve a prikulics adomával együtt, tehát nem a Pesti Napló idei számából.

Még csak egy megjegyzést a száz éves életkorhoz! Hogyan magyarázzák meg nekünk azok, a kik Brassait száz évesnek teszik meg, azt a körülményt, hogy ő magáról hivatalosan és magán-beszédben ismételtén azt állította, hogy ő az évszáz éveivel halad, hogy ő ismételtén elfogadta ünnepeztetését életének nyoleczvanadik évéhez 1880-ban? és hogy ő — e szerint — hibás adatot szolgáltatott volna doctori diplomájához is?

Non: quis? sed: quid?

Észrevételek a fentebbi „Megjegyzések”-re.

A mily örömmel vettem kezembe a Megjegyzéseket, gondolva, hogy czéomat érem, hozzák már az adatokat Brassai csodás életéhez: ép oly megdöbbenve láttam, hogy tudós emberek is felültek a Brassai-adomáknak.

Sajnálattal látom, mert hiszen „Brassai százéves pályafutása” nem egyéb, mint egy hosszú táreza, tárezaczikk adomákban, Brassai-adomákban, melyekkel Brassai tiszteletre és szeretetre méltó alakját a prikulics-és béka-adomák sarától kívántam megtisztítani. Az egész elmefuttatás, mint megjegyeztem, nem életírat, még Brassai emlékeztetőnek sem neveztem, mit majd megírnak mások. Ez egy szerény jellemrajz, az emlékiratok fajtájából, melynek történeti háttérét senki sem veszi történeti adatnak. A kifogásolt adománál is az egyetem esakis annyiban szolgál háttérül, a mennyiben Brassai puritán jelleme festéséhez egy ecsetvonást hoz.

A dolog érdemére csak annyi a megjegyzésem, hogy a czikk hangja, tartalma, nem hogy az adoma ellen, épen mellette beszél, s nem gondolom, hogy a tanári kar népszerűsége emeléséhez járult volna, mikor Brassait, mint hozzájok méltatlant állítja elő.

Kövári László.

Végző az „Észrevételek”-re

Kevés a mondani valóm. Részemről senkit bántani nem akartam, legkevésbé Kőváry László urat, a kit, ép úgy mint Brassait, mindenkor tiszteltem és tisztellek. Ám a történetírás terén a *sine ira et studio* elvét vallom. Brassait az egyetemi tanári kar mindenkor kiválóan tisztelte s olyan képtelenség, mintha a tanárokhoz méltatlant állítottam volna elő, végtelenül távol áll tőlem; nem is olvashatja ki azt soraimból senki.

Non quis, sed quid.

Az Orosz birodalom lakossága.

Az első általános népszámlálást Oroszországban, mely ez idén febr. 9-én vette kezdetét, bevégezték s a gyűjtött anyag nagyobb része a helyszínen való igazolás után beküldetett a központi statisztikai bizottsághoz. A nyert eredmény hivatalosan közzététetett mind a 89 kormányzóságot és tartományt illetőleg, egybehasonlítva az 1891-iki 9. sz. censussal. Az azelőtti 1851 és 1858 évi népszámlálás pusztán pénzügyi tekintetből történt a rendőrség által. Az idei febr. 9-iki egy napon lón elkezdve és befejezve az egész birodalomban, tehát egy napi census volt, a midőn is mindenkinek a tartozkodáshelyen kellett lajstromoztatni, tekintet nélkül az állandó tartózkodásra.

	Népesség		Nők a férfiak 100-hoz arányítva 1892	Sűrűség négyésg négy földenként 1892
	1897	1851		
Europai Oroszország (50 kormányzóság).....	94 188,750	52.797,680	102·8	8·0
Lengyel királyság (10 kormányzóság)	9.442,590	4.852,055	98·6	30·6
Kaukázia (1: kormányzóság és tartomány)	9.723,553	4.435,152	89·5	8·6
Szibéria és Szakhalin (8 kormányzóság és tartomány)	5.731,732	2.437,184	93·7	0·2
A Steppe regio (5 tartomány)	3 4.5,174	1.280,654	89·4	6·5
Turkistan, Transkaspiai regio és a Pamirok (5 tartomány).....	4.175,101	—	83·0	1·4
Orosz telepítvényesek és alattvalók Bokhara és Khivában	6,412	—	60·0	—
Finnland nagyhercezség.	2.527,801	1.636,915	102·2	3·2
Az összes Oroszbirodalom	129 211,113	67.380,645	100·0	2·5

A mi a népesedési sűrűséget illeti: az a legnagyobb Lengyelországban (Piotrkovban 47·4 egy □ mértf.-re) s aztán jó Délnyugoti Oroszország (29·7 Podoliában. 28·8 Kiebben) és Dél-Oroszország (23·5 Pultavában); míg Közép-Oroszországban a sűrűség kb. 18 egy □ mtfre.

A városok lakossága utóbbi időben gyorsan növekedett, most már 19 100,000-nél több lakosú város van és pedig: Szt.-Pétervár 1.267,023 (külvárosokkal). Moszkva 588,610; Varsó 614,152; Odessza 404,651; Lodz Lengyelországban 314.780; Riga 282,943; Kiev 248,750; Khar-koff 170,682; Tiflisz 159,862; Wilna 154,568; Taskend 156,506; Szaratov 133,116; Kazan 131,508; Ekaterinoszlav 121,216; Don mel- léki Rosztoff 119,889 (Nakhiczevánnal 149,201); Asztrakhan 113,075; Baku 112,253; Tula 111,048; Kisenéff 108,506. E mellett még 35 város van, melynek lakossága több az 50,000-nél és 69, melyé több 15,000-nél.

(Geographical Journal.)

B. D.

A hunyadmegyei tört. és rég. társulat nov. 24-én gr. Kuun Géza elnöklete alatt tartott vál. ülésén (Déván) bizottság küldetett ki az alapszabályok átvizsgálása és módosítása ügyében. Továbbá elhatározta a választmány, hogy mivel a társulat múzeumi helyisége már nem bírja befogadni az utóbbi ásatások emlékeit, a tavaszon egy nyílt szín építessék a múzeum udvarán, a hova azok az emlékek is elhelyezendők, a melyek jelenleg helyszüke miatt a kir. törvényszék udvarán hevernek. Végül aztán Mailand Oszkár tartott előadást kutató-útjáról, melyet Kolombán Sámuellel együtt tett a társulat megbízásából ez év tavaszán Haróban, Lozsádon, Déva környékén s másutt néprajzi megfigyelések és oklevelek gyűjtése végett. Kutatásuk eredményeként mintegy 70 drb. oklevelet (köztük igen sok magyar szövegűt) mutatott be, melyek főleg Déva határára, a dülők és megyék jóízű régi neveinek oly nagy anyagát szolgáltatják, hogy azt városunk majdani történetírója nem nélkülözheti. Az oklevelek legrégebbike egy sajnos nagyon elmosódott, valószínűleg XV. századi hártýalevél, mely a Serb- és Moczoka-családok tagjairól, mint oláh kenézekről és Moga Pál dévai várnagyról szól; aztán beesés egy 1567-ből való osztályos levél (melyből megtudjuk, hogy Déva vára kapitánya akkor Novák György volt) és tömérdek egyéb kötelezvény és záloglevél, fel a mult század végéig, tele megyénk birtokosaira, közigazgatási hivatalnokaira vonatkozó adalékokkal. Kaptak azonkívül egy Cserei Mihály-féle kézírati krónikát, két régi magyar nyomtatványt, s az előadó igen helyes érzékkel kérte a társulatot, hogy az ilyen kutatásokat folytattassa minél gyakrabban és rendszeresebben faluról-falura, az egész megyében, mert a leveles ládák mindenféle pusztulnak, s a mint ő értesült, egy helyen a család iskolába járó fiai éveken át arra használták fel a padláson hevert régi írataikat, hogy esomóstól megégették s az oklevelek szép fekete hamvából tentát csináltak. Ilyen tentával járták ki a szászvárosi kollegiumot, de a tentyártásnak ezt az új módját valóban bűn volna lábra kapni engedni.

Gróf Dessewffy József életrajzát írta meg az ő emlékezetéhez méltó kitűnő munkában nem rég dr. *Ferenczy József*, igaz lelkesedéssel hőse iránt, de egyszersmind az irodalomtörténetíró igazságérzetével. Az igaz magyar hazafi, a bátorszávú politikus, a sokoldalú tudós, a kinek oly nagy része van nemzeti irodalmunk és politikai életünk újjá teremtésében, szinte újra éled előttünk Ferenczy könyvében. Megrajzolja gyermek és ifjú korát, iskolázás t Kassán, tanulmányait Kolozvárt, Budapestén, utazását Olaszországban, hivatalba lépését, kapitányságát a felkelő seregben (1797); majd orsz. követségét és szereplését, a sajtószabadságról írott művét, közreműködését az Akadémia megalkotásában. Mélyre hatóan méltatja Dessewffy kézírati műveit, költői és tud. dolgozatait, a Felsőmagyarországi Minerva alapítását, irodalmi harezait Bajzával a (*Conversations Lexicon-pört*), (*Széchenyivel*), a *Hitel* Taglalatját, majd Dessewffy emlékbeszédeit, összegyűjtött munkáit, levelezését. Egyéni

és írói jellemzése, irodalmi és közművelődési szereplésének jelentősége megállapítása a munka utolsó szakasza. A magvas tartalomhoz méltó a szép és választékos styl is, úgy hogy az olvasó alig tudja letenni, míg végig nem olvasta e jeles munkát, mely szerint „gróf Dessewffy Józsefnél igazibb magyar mágnást újabbkori magyar történetünk nem mutat fel“.

A nyomdászat. Tankönyv szakiskolai és magánhasználatra. Irta *Ruzicska Gyula* nyomdai művezető. Kolozsvár, Ajtai K. Albert Magyar Polgár könyvnyomd. 1897. 8° VIII+119 l. A kolozsvári iparos tanoncziskolák felügyelő-bizottsága már az 1881—85 években külön szakiskolát szervezett a nyomdász-tanulók számára, de akkor e kísérlet, a nyomdatulajdonosok közönyösségén és különösen alkalmas szaktanító hiányán, hajótörést szenvedett. De e jóra való eszmét *Gámán Zsigmond* keresked. és iparkamarai titkár és *Kiss Sándor* keresk. akadémiai és iparos tanulóiskolai igazgató buzgósága újból felelevenítette és a mult évben ismét megnyílt a nyomdász-tanulók külön szakiskolája, s ebben a szaktanítással *Ruzicska Gyula*, Ajtai K. Albert nyomdájának művezetője bízott meg. *Ruzicska*, alig másfélévi szaktanítói működése után, nagyon helyesen, arra a meggyőződésre jutott, hogy szaktankönyv nélkül csak fél munkát végezhet, s ennek következtében megírta fenti című tankönyvét és azt ki is adta. A nagy szakértelemmel, folyékony, szabatos nyelven írt könyv felöleli a nyomdászat köréből nemesak a legszükségesebb elemi ismereteket, hanem mindama technikai ügyességeket is, melyek a nyomtatványok csinosabbá, kifogástalanabbá tételére felette alkalmasak és melyeket nemesak a tanulóknak, de a segédeknek is vajmi ritkán van módjukban, különösen a vidéki nyomdáknak, elsajátítani. Ezekről eltekintve, a számos ábrával ellátott könyv külső kiállítása is olyan, mely magában véve is oktatja, tanítja az érdekelteket arra, miként kell egy könyvet a technika minden szabályának megfelelően előállítani. A fejlődő ipari szakirodalom *Ruzicska* könyvében számottevő művel gyarapodott, és egyúttal arról is tanuságot tesz, hogy a Heltai és Tótfalusi működési helyén ma is értelmes, lelkes művelői vannak a magyar nyomdászatnak. A jeles mű ára 2 korona.

„**Magyar Könyvtár**“, szerkeszti: Radó Antal, kiadja: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cz. a. új irodalmi vállalat indult meg, mely 15 krajczáros, 4—5 ív terjedelmű füzetekben lassankint egy teljes könyvtárt kíván összeállítani, a mely úgy a magyar, mint a külföldi irodalmak minden értékesebb termékét felöleli, úgy azonban, hogy a magyar irodalom gazdagítása lesz mindenkor a főczél. E kereten belül két vezérszempontot tart az új vállalat szem előtt: figyelemmel lesz az iskolák szükségleteire, s másrészt tartózkodik mindentől, a mi alkalmatlanná tehetné bármelyik füzetét is a családi könyvtár számára. Mind a két szempont felette fontos és becsülésre méltó. Az új vállalat legtöbb füzetét értékes irodalomtörténeti bevezetés előzi meg. Szépirodalmi füzetei a régi magyar írók gondos szövegű új kiadásait, az új magyar írók vállogatott műveit, s

a külföldi klasszikusok s újabb neves írók műveit fogják felölelni. A szépirodalmi műveken kívül kiterjeszkedik a „Magyar Könyvtár“ ismeretterjesztő, irodalomtörténeti és történeti munkákra is. Kiváló íróink élet- és jellemrajzai, történetünk nagy alakjai fogják tartalmát gazdagítani. A „Magyar Könyvtár“-ban egyszerre tíz füzet jelent meg, u. m.: 1. Katona: Bánk bán, bevezetéssel ellátta Beöthy Zsolt. 2. Guy de Maupassant; Elbeszélések, fordította Tóth Béla. 3. Berzsenyi válogatott ódái. 4. Coppée: A kovácsok sztrájkja és egyéb elbeszélő költemények, fordította Radó Antal. 5. Kisfaludy K.: A kőrök, bevezetéssel ellátta Beöthy Zsolt. 6. Sipulusz: Humoros tárczák. 7. De Amicis: A bor, fordította Tóth Béla. 8. Zrínyi, Szigeti veszedelem. 9. Du Maurier-Potter: Trilby, színmű, ford. Fáji J. Béla. 10. Csokonai: Dorottya. A további füzetek gyors egymásutánban fognak megjelenni. A kiadók Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) es. és kir. udvari könyvkereskedése Budapesten, Andrásy-út 21. sz. a. a vállalatra előfizetéseket is elfogadnak, még pedig egész évre (24 füzet) 3 frt 60 kr., fél évre (12 füzet) 1 frt 80 kr., negyedévre (6 füzet) 90 kr. Az előfizetőknek a füzeteket bérmentve küldik.

Diákélet Angolországban. Irta Laurie A. Fordította Hegedűs Pál. Ifjúsági irodalmunk pár év óta örvendetes módon föllendült. Hazai íróink legkiválóbbjai szívesen dolgoznak az ifjúság számára és a külföldi hasznos és jó könyvek sorra megjelennek nyelvünkön. Laurie ifjúsági regénye ezek közül való. Egy fiatal diákélet rajza ez, az angol nevelési mód helyes és mindenekfelett jellemképző módjának feltüntetésével. Mily eszközökkel kell legyőznie a serdülő ifjúnak magával született gyengéit, leszoknia hibáiról és a testet, lelket nem rendszabályokkal idomítani, hanem a természet egyenes fejlődésmentét követve fejleszteni: ez van megírva ebben a könyvben. Olvasván e esinos keretbe foglalt történetet, a didaktikus rész észrevétlenül lesz a fiatal elme kincsévé és pedig gyönyörködéssel megszerzett kincsévé. A francia középiskolai ifjúságnak (12—16 év) ez a legkedvesebb olvasmánya. Bizunk benne, hogy hamar népszerűvé lesz a mi ifjúságunknál is és az iskolai könyvtárakban. A szöveget a francia kiadás huszonnégy eredeti fametszetű képe kíséri és a könyv kiállítása egészben igen tetszetős. Megjelent a Franklin-Társulat kiadásában; ára 1 frt 80 kr., vászonkötésben 2 frt 60 kr.

Magyar Robinzon. Defoë Dániel szépséges regénye világot járó útjában már régen megállapodott nálunk is. Közel egy század óta öregek és fiatalok gyönyörűségére, nagy és gazdag irodalma van a magyar Robinzonfordításoknak. Az a fordítás azonban, mely a Franklin-Társulat kiadásában most jelent meg, méltán megérdemli a magyar Robinzon nevet. Gaal Mózes mondja el újra Robinzon Kruzoé élete és viszontagságai tanulságos történetét, Defoë után, de úgy, hogy szellemében, alakjában magyarrá formálja Robinzont. Paget Walter 120 művészi szép rajza díszíti a szép nyomású kötetet, melynek ára 1 frt 80 kr., vászonkötésben 2 frt 40 kr. Adott ki a Franklin-Társulat ezúttal ebből a könyvből egy drágább dísz-

kiadást is, ízléses falemezből való táblás kötést, a melynek az ára 4 frt, mert a Robinzon kedves olvasmánya a jómódú szülők gyermekeinek is, a kiknek olyan ajándékot keresnek, mely külsőleg is mutatósabb legyen.

A „Regélő Tulipán“. A legkisebb, 8—11 éves gyermeknél számára, csak nagy ritkán jelenik meg valamely jóra való mesés könyv. A legtöbbje idegenből ideszakadt képes könyv, melyhez aztán a kiadó magyar szöveget írat. Bodrogi Lajos könyve a gyerekvilágnak régi kedves olvasmánya, immár negyedik kiadása ez, mely az imént Kardos Pál átdolgozásában a Franklin-Társulat kiadásában megjelent. Tele van ez a könyv kedves, naiv hangulattal és azokkal a gyönyörűséges mesékkel, melyek a gyermek képzeletét oly tanulságosan népesítik be. A színes borítékba kötött, sok képpel gazdag könyv ára 1 frt 40 kr.

Magyar arckép-bélyegek. Harmincz, különféle színben, csinosan kiállított arcképecske áll előttünk; történelmünk, irodalmunk és művészetünk legkiemelkedőbb alakjainak az arcképei. Olyanok ezek az arcképek, mint a levélbélyegek, csak a céljuk más. A gyermekek s a magyar ifjúság gyönyörködésére s okulására vannak szánva. Minden bélyegen az arckép mellett ott látjuk a születés helyét, évét és napját és egyéb kronologikus adatokat, a keret pedig, a melybe az arckép bele van illesztve, korát jellemzi annak, a kit ez a bélyeg megörökít. A bélyegek kiállítása csinos, mindegyik más-más színű s egyik sem nagyobb egy öt krajczáros okmánybélyegnél. Gyűjtésükre csinos kis album készült, melybe *Szilágyi Sándor* írt néhány sort, s *Márki Sándor* előszót. Eddig a következő 30 bélyeg-arckép jelent meg: Árpád, Szent István, IV. Béla, Nagy Lajos, Hunyadi János, Mátyás, Kinizsy, II. Rákóczy Ferencz, Dobó István, Zrínyi Miklós gróf, Bethlen Gábor, Pázmány Péter, Bocskay István, Werbőczy, Tinódy, Széchenyi, Kossuth L., Deák, Andrássy Gyula gróf, Eötvös, Petőfi, Kölcsey, Vörösmarty, Arany János, Kisfaludy Károly, I. Ferencz József Magyarország apostoli királya, Erzsébet királyné, Liszt Ferencz, Jókai Mór, Munkácsy Mihály. Ezután minden hónapban 10 bélyeg-arckép jelenik meg. Egy-egy bélyeg ára 1 krajczár, az album félvászonkötésben 60 kr., egész vászonkötésben 90 kr. Kiadja Wiesner J. Budapesten Eötvös-u. 46.

Helyreigazítás. Csányi Lászlóról szóló cikkemben a IX. füzet 493. lapján, Csányi saját kéziratának alapján ugyan, de mint a levéltár egyéb adataiból is kitűnik, tévesen áll az élelmezési biztossá kinevezett Demeter *Károly* keresztnéve helyett József. Demeter Károly úr mint 80 éves agg ma is pénztárnoka a kolozsvári ev. ref. egyháznak és óhajtjuk, hogy ép erőben és egészségben még sokáig teljesítse a nagy időkben is híven teljesített kötelességeit. *M. S.*

Sajtóhiba. Folyóiratnak mult havi számában az 523. lap 3. sorában *veszett* helyett *vezet* értendő.